

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1919 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m.

Närvarande: herrar Dahl, von Sneidern, Ernst Lindblad, Jacob Larsson, Frändén, Stenström*, von Essen, Kaijser, Lindström*, Magnusson i Kalmar, Andersson i Knäppinge, Nilsson i Vibbebro, Karlsson i Nynäshamn, Johansson i Sollefteå* och Ödström.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 28 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 388, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring.

Härigenom förordnas, att lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring, vilken lag gäller till den 1 juni 1919, skall äga fortsatt tillämpning till den 1 juni 1920; dock skall från och med den 1 juni 1919 1 § hava följande lydelse:

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 2 avd. 22 häft. (Nr 34.) 1

Har i fall, då arrendator enligt avtal, slutet före den 1 oktober 1917, är pliktig att helt eller huvudsakligen utgöra arrende genom avlämnande av mjölk, smör, fisk eller annat naturalster, å dylikt vederlag efter avtalets ingående inträtt sådan prisstegring, som därvid icke lät sig beräkna, och finnes den utfästa legan i följd härav uppenbart oskäligen; äge arrendatorn rätt att, såvitt angår vederlag, förfallet under tiden från och med den 1 oktober 1917 till den 1 juni 1920, påfordra, att skäligen andel i prisstegringen kommer honom till godo. Där ej annorlunda åsämjes, må denna andel ej överstiga hälften av prisstegringen.

Beträffande beslut, som av i lagen omförmäld nämnd fattats före den 1 juni 1920, skall vad i 4 och 5 §§ är stadgat fortfarande gälla.

2) Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 28 juni 1918 innefattande tillägg till lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

Häri genom förordnas, att lagen den 28 juni 1918 innefattande tillägg till lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, vilken lag gäller till den 1 juni 1919, skall äga fortsatt tillämpning till den 1 juni 1920. Beträffande beslut, som av i lagen avsedd nämnd fattats före den 1 juni 1920, skall vad i 4 och 5 §§ i lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring är stadgat äga motsvarande tillämpning jämväl efter den 31 maj 1920.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse ej därför här nedan lämnas, hänvisa till propositionen.

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet, att bestämmelser av i huvudsak det innehåll, som innefattas i gällande lag i ämnet, även efter utgången av lagens giltighetstid kunna vara behövliga.

Förevarande lagförslag innebär utom beträffande 1 § ett förnyande av gällande lag, sådan densamma efter av 1918 års lagtima riksdag vidtagna ändringar blivit utformad. Ändringen i 1 § avser uttrycket »efter nämnda dag», vilket i nu förevarande förslag utbytt mot orden

»efter avtalets ingående». Föredragande departementschefen har såsom motiv för denna ändring anført, att då såsom förutsättning för arrendators rätt att kräva utfående av skälig andel i uppkommen prisstegring å visst vederlag i förevarande paragraf stadgas bland annat, att å dylikt vederlag efter den 1 oktober 1917 inträtt sådan prisstegring, som vid avtalets ingående icke låtit sig beräkna, det uppenbarligen varit meningen, att frågan, huruvida dylik prisstegring föreläge, skulle bedömas utslutande med hänsyn till det vid avtalets ingående gällande pris å omförmälda vederlag. På denna grund och då det måste anses vara av stor praktisk betydelse, att lagen på denna viktiga punkt icke lämnade rum för någon tvetydighet, hade omarbetningen av 1 § verkställts, för att densamma skulle erhålla full tydlighet i förevarande avseende.

Sedan lagrådet vid sin granskning av förslaget uttalat, att paragrafen i sin gällande avfattning ej torde kunna förstås annorlunda, än att jordägaren ensam tillgodonjöte prisstegring, som inträtt visserligen efter arrendeavtalets ingående men dock före den 1 oktober 1917, har departementschefen emellertid alltjämt hävdad, att ifrågavarande bestämmelse i 1918 års lag borde tolkas på det sätt, att arrendatorn under angivna förutsättningar skulle erhålla skälig andel i sådan efter avtalets ingående inträdd prisstegring, som ej därvid kunnat beräknas, oavsett om denna inträtt före eller efter den 1 oktober 1917.

Då utskottet, även med hänsyn därtill att, såsom av propositionen framgår, vid lagens tillämpning ifrågavarande bestämmelse synes hava så tolkats, att prisstegringen under hela tiden efter avtalets ingående kommit i beaktande, ej har något att erinra mot den föreslagna ändringen av 1 §, får utskottet hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 maj 1919.

På andra lagutskottets vägnar:

ADOLF DAHL.

Reservationer:

A) av herrar *Lindblad*, *Frändén* och *Andersson* i Knäppinge, vilka anförde:

»Riksdagen har uppenbarligen med fjolårsbeslutet avsett, att den tidigare prisförhöjningen särskilt å mjölk, som under krigsåren så småningom gjorde sig gällande, ej skulle tagas i betraktande vid den reduktion, som genom den nya lagen skulle vidtagas. Om praxis vid lagens tillämpning somligstades gått längre, än lagen uttryckligen själv föreskrivit, kan detta tydligen ej föranleda lagstiftaren att ändra mening. Ehuru meningarna vid lagens antagande voro mycket skiljaktiga, måste man dock antaga, att riksdagen, i likhet med vad lagrådet framhållit, med bestämdhet velat fastslå, att först i och med införandet av tvångsprissättning och ransonering av spannmål m. m., varigenom prisbildningen jämväl å mjölk som en konsekvens kommit i visst tvångsläge, hänsyn till dessa nya förhållanden borde få göras gällande.

Att inlåta sig på annan och vidsträcktare tolkning skulle uppenbarligen medföra, att man skulle tvingas att hålla lagen vid makt ännu längre, än som eljes skulle behövas, eller så länge som prisen å mjölk genom möjligen ogunstiga skörderesultat, minskat antal djur eller andra orsaker kunde komma att hållas i ett högre prisläge än det *före år 1914* vanliga.

Vi hava därför ansett, att lagen av den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring bör *oförändrad* gälla till den 1 juni 1920, och alltså yrkat, att riksdagen måtte *dels* för sin del antaga följande

Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring.

Härigenom förordnas, att lagen den 28 juni 1918 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring, vilken lag gäller till den 1 juni 1919, skall äga fortsatt tillämpning till den 1 juni 1920; dock skall från och med den 1 juni 1919 i § hava följande lydelse:

Har i fall, då arrendator enligt avtal, slutet före den 1 oktober 1917, är pliktig att helt eller huvudsakligen utgöra arrende genom avlämnande av mjölk, smör, fisk eller annat naturalster, å dylikt vederlag

efter nämnda dag inträtt sådan prisstegring, som vid avtalets ingående icke lät sig beräkna, och finnes den utfästa legan i följd härav uppenbart oskäligen; äge arrondatorn rätt att, såvitt angår vederlag, förfallet under tiden från och med den 1 oktober 1917 till den 1 juni 1920, påfordra, att skälig andel i prisstegringen kommer honom till godo. Där ej annorlunda åsämjes, må denna andel ej överstiga hälften av prisstegringen.

Beträffande beslut, som av i lagen omfördämd nämnd fattats före den 1 juni 1920, skall vad i 4 och 5 §§ är stadgat fortfarande gälla;

dels ock bifalla förslaget till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 juni 1918 innefattande tillägg till lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.»

B) av herr *Dahl*, som anförde:

»Vid behandlingen av ifrågavarande lagstiftning vid lagtima riksdagen 1918 uttalade jag den mening, att dessa lagförslag innefattade ett ingripande, som ej skäligen tillgodosåge båda parternas rätt, och att desamma ej borde av riksdagen godkännas. Då likväl så skedde — om ock i första kammaren med endast en rösts majoritet — och de missförhållanden, emot vilka lagen i viss omfattning vunnit tillämpning, fortfara, anser jag mig nu förhindrad att yrka avslag på lagstiftningens föreslagna utsträckning. Jag kan däremot ej biträda den skärpning, som det föreliggande förslaget upptager genom att under reglering föra jämväl sådan prisstegring, som inträffat före den 1 oktober 1917. Att lagens ordalydelse begränsar räckvidden till sådan prisstegring, som inträtt efter nämnda dag, kan ej av några tolkningsförsök vederläggas, och att riksdagens beslut avsett, vad lagen utsäger och intet annat, är visst. Att till stöd för ändring åberopa oriktig lagtillämpning synes ej giva uttryck åt en god lagstiftningsprincip. Och då icke heller sakligt fog torde finnas för den föreslagna ändringen, biträder jag det slut, som innefattas i den av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen.»

C) av herr *Kaijser*, som ansett förevarande proposition böra av riksdagen avslås.